

Др Тања Мишчевић*

МЕЂУНАРОДНЕ ВЛАДИНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ САВРЕМЕНА ПРАКСА КАО ИЗРАЗ САМОСТАЛНЕ ВОЉЕ

Под утицајем глобализације, интернационализације, међузависности и легислације у међународним односима и међународном праву, до којих долази после краја хладног рата дошло је до промене у постојању и деловању међународних владиних организација. Све је јача њихова посебна, самостална, независна воља која постаје потврда њихове независне правне личности. Основни резултат самосталне улоге међународних организација су њихове одлуке, те је изучавање и праћење њихове интерне праксе од суштинског значаја, а указивање на њу је у великој мери занемарено. Зато смо у овом раду пробали да укажемо на неколико елемената те интерне праксе, кроз понашање чланица (пре свега држава) у одлучивању, ширењу надлежности сталних органа, као и на нове фазе и нове учеснике у процесу одлучивања у међународним организацијама. Листа уочених новина свакако овим није исцрпљена, а нова питања покреће и расправа о одговорности међународних организација за деловање.

Кључне речи: *Међународне владине организације. Међународно институционално право. Суверена држава. Самостална воља. Интерна пракса организација. Невладини актери.*

1. УВОД

Изучавање међународних владиних организација у свом теоријском смислу никада није имало сопствену дисциплину – оно је увек било домен изучавања или Међународног јавног права или

* Ауторка је ванредна професорка Факултета политичких наука Универзитета у Београду, tanja.miscevic@fpn.bg.ac.rs

теорије међународних односа.¹ Међутим, све су јачи гласови, којима је предводник професор Јан Клаберс (*Jan Klabbers*). Његов основни аргумент је да се, због бројности међународних организација, области којима се баве, начина на које те области регулишу, све веће обавезности њихових одлука, данас морамо вратити расправи о Међународном институционалном праву као посебној и засебној дисциплини.²

Вођени овим приступом, покушаћемо да дамо прилог наставку промишљања институционализације права међународних организација кроз расправу о савременом месту и улози међународних организација у XXI веку. Под утицајем глобализације, интернационализације, међузависности и легислације у међународним односима и међународном праву, чини нам се да то има суштинско место за њихово разумевање. Заговорници смо става да је крај хладног рата унео тектонске промене у међународне односе, па тако и у институције које су несумњива институционализација ових односа међу државама. Велике и посебно значајне универзалне организације све чешће доносе одлуке у проширеним областима свог деловања које задиру у концепт одрживог развоја, које имају директан утицај на грађане држава чланица – несумњиво је такав случај са УН Миленијумским циљевима развоја, данас Глобалним циљевима за одрживи развој, дефинисаним 2015. године.³ Мада, и оне које су мање видљиве појачавају свој правни значај у креирању међународних стандарда (на пример, Организација за исхрану и пољопривреду ФАО, Међународна здравствена организација – ВХО и друге).⁴

Полазимо од претпоставке да питање посебног правног својства и развој самосталне воље, као резултат практичног и веома флексибилног једновековног деловања међународних организација, доприноси и јачању њихових сталних органа и ширењу области у којима делују. И коначно, у крајњој консеквенци, такав развој „тера“ на увећано интересовање за њихов савремени значај.

¹ Тања Мишчевић, „Нови теоријски правци у изучавању међународних организација“, *Годишњак Факултета политичких наука* 1/2007, 341–363.

² Сем удбеника, проф. Клаберс је покренуо и часопис Нордијска ревија за међународно право (*Nordic Journal of International Law*) који је предводник развоја Међународног институционалног права као засебне дисциплине. Вид. нпр. Jan Klabbers, „The Life and Times of International Organizations“, *Nordic Journal of International Law (NJIL)* 70/2001, 287–317. Такође, Jan Klabbers, „The Padox of International Institutional Law“, *International Organization Law Review* 5/2008, 1–23

³ Вид. веб страницу <http://www.globalgoals.org/>.

⁴ Ige F. Dekker, „Making Sense of Accountability in International Institutional Law – An Analysis of the Final Report of the ILA Committee on Accountability of International Organizations from a conceptual legal perspective“, *Netherlands Yearbook of International Law* Vol. 36/2005, 86.

2. САМОСТАЛНА ВОЉА МЕЂУНАРОДНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

Посебна, самостална, независна воља међународне организације је друго име за независну правну личност међународне организације. Она заправо означава међународну организацију као правно лице према националном праву држава, с једне, и као субјекта међународног права, с друге стране.

Одредбе о међународним организацијама као правним лицима налазе се у оснивачким актима самих организација, са значајним разликама у формулацијама ових одредаба. Оне се крећу од најуопштенијих одредаба о правној способности међународних организација која је потребна за вршење њихових функција на територији сваке државе чланице (као што је утврђено чланом 104 Повеље УН), преко одредаба о давању међународним организацијама статуса правног лица ради вршења правних послова који су им потребни зарад остваривања својих циљева (члан 16 Устава Организације УН за исхрану и пољопривреду – ФАО), до утврђивања статуса правног лица кроз право на закључивање уговора, поседовање и располагање покретном и непокретном имовином, као и способност вођења парничних поступака (као што то чини члан 39 Устава Међународне организације рада).

Питање посебне правне воље међународних организација је, међутим, у уској вези и са питањем међународноправног субјективитета. Међународни суд правде је у својим саветодавним мишљењима то и потврдио, (пре свих у чувеном случају *Бернадот*) истичући да се међународноправни субјективитет организација (у овом случају УН) заснива на трајном изражавању правне воље која је различита од воље њених чланица. „УН није само центар за хармонизовање акције нација у остваривању њених циљева, већ је Повеља опремила тај центар органима и поверила им специјалне задатке. То је дефинисало положај чланица у односу на организацију...“⁵

Међународне организације имају сопствену вољу која је различита од воље држава чланица, што је основни елемент и критеријум разликовања организација у односу на међународне конгресе и конференције. Међутим, чим „...организације постану више од само дебатног клуба, чим добију и јавну власт, постаје могуће и изводљиво да се постави питање да ли оне то раде на добар начин, или би неко други то могао да ради и боље“.⁶ С друге стране, често се тврди да је воља међународне организације у основи небитна, јер је њихова улога одређена улогом држава чланица, пре свих,

⁵ *Reparations for Injuries Suffered in the Service of the United Nations, Bernadot case*, ICJ Reports, 1949, 43.

⁶ J. Klabbers (2008), 19.

великих сила. Непобитно је да чланице међународних организација, пре свих, велике силе имају огроман утицај у оквиру међународне организације. Воља међународне организације очигледно није апсолутно независна од воље држава, када одлуке доносе делиберативни органи састављени од представника држава једногласно. Оно што је такође непобитно је да су активности, које настају као резултат рада организације и процеса доношења одлука, различите од онога што би било која држава учинила унилатерално. Тада њихова самостална воља, која се рефлектује кроз правила за доношење одлука и општа правила међународних организација, добија на значају јер „...утиче и на суштину политике и степен до ког је друге државе прихватају“.⁷

Сматра се да се основа аутономне, самосталне воље међународних организација, која свој израз налази у савременим међународним односима када оне постају самостални учесници ових односа, потиче најмање из два извора.⁸ На првом месту је легитимност правне власти коју садржи у себи, која означава постојање посебног правног поретка који се ствара оснивачким актом организације и којим се уређује не само унутрашње, већ и међународно деловање организације. Други извор подршке њеној независној улози јесте контрола над техничком експертизом и информацијама у оним областима за које је организација надлежна. Оба ова извора представљају теоријску базу за посматрање међународних организација као независних актера са самосталном вољом.

Основни резултат самосталне улоге међународне организације су њене одлуке, и то када организација „...настоји да утврди чињенице у међународним односима и тиме пружи најобјективнији приказ стања, да установи пожељно стање у тим односима, да упореди то стање са постојећим и да на основу тога донесе одлуке о мерама које треба предузети да би се то жељено стање постигло“.⁹ Тако су елементи њене самосталне воље потреба утврђивања постојећих чињеница, пројектовање пожељног стања, упоређивање ова два елемента, и на крају, доношење одлука, чију садржину чине мере које треба предузети за постизање жељеног стања. Додатно, њене одлуке, чак и када се доносе једногласно, имају правну снагу и обавезују државе управо као одлуке, а не као уговори који морају проћи проверу уставности.¹⁰

⁷ Robert Keohane, „International Institutions: Can Independence Work?“, *Foreign Policy* 110/1998, 3.

⁸ Michael Barnett, Martha Finnemore, „The Politics, Power and Pathologies of International Organizations“, *International Organization* 4/1999, 705.

⁹ Војин Димитријевић, Радослав Стојановић, *Међународни односи*, Полит, Београд 1979, 119.

¹⁰ Paul Reuter, *International Institutions*, Praeger University Series, New York 1961, 216.

И управо за објашњење самосталне воље међународних организација упутно је, чак се показало и као веома значајно, прати-ти практичну делатност организација. Њихова пракса, наиме, показала се као веома витална и прилагодљива како историјском тренутку, распореду снага, тако и развоју међународног права и међународних односа.

3. ИНТЕРНА ПРАКСА МЕЂУНАРОДНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

Прво и основно обележје досадашњег функционисања међународних организација била је њихова флексибилност. То значи да међународне организације, у условима када своје оснивачке и њима пратеће акте не могу мењати ни толико брзо ни толико често, а потребно је због измена у међународним односима, у уређењу сопствене области деловања, или због неких других разлога, ревизију својих оснивачких докумената врше кроз своју праксу.

Та пракса међународних организација показује своје резултате интерно, када подразумева промене које се уочавају у самом унутрашњем деловању међународне организације, или на међународном плану, што као резултат има измену у понашању и положају међународних организација у савременим међународним односима. Иако је деловање према споља, у међународној арени, много интересантније јер рађа међународне последице, ми ћемо се фокусирати на интерну праксу, оно што се дешава унутар саме структуре организације. За институционално право организација, управо ова интерна пракса има суштински значај, а указивање на њу је у великој мери занемарено. Зато ћемо је приказати кроз понашање чланица (пре свега држава); ширење надлежности сталних органа, пре свега у домену проширења њихових овлашћења, као и анализирати нове фазе и нове учеснике у процесима одлучивања у међународним организацијама.

3.1. Понашање држава чланица међународних организација у процесу одлучивања

Кључни индикатор понашања чланица у процесу доношења одлука јесте фаза гласања о предлогу одлуке, мада се неки елементи могу уочити и раније (посебно у давању подршке, спонзорисању предлога). Гласови чланица дати у органу међународне организације „... представљају нумерички израз тенденција и трендова, политика индивидуалних држава или група држава. Резултати гласања су конкретне чињенице које одражавају политичку ситуацију“.¹¹

¹¹ Manfred Lachs, „The Development and General Trends of International Law in Our Time“, *Recueil des Cours*, 1980, IV/169, 148.

Државе најчешће гласају превасходно имајући у виду регулисање политичких а не правних питања, јер је њихова намера не да утичу на међународно право, већ да покажу политички резултат који се одлуком жели постићи. Гласање је, зато, често питање ‘имица’ државе, односно стварања слике о једној држави, њеној јачини и утицају на друге, али и њеној доследности и политичкој исправности, пре него питање самог међународног права. Зато се, током година, велики број одлука у најважнијем политичком форуму на свету, Генералној скупштини УН, усвајао једногласно, и то пре свега у форми декларација, чак и када је било јасно да њихова имплементација неће и не може бити опште прихваћена.¹² Наиме, политички је непопуларно гласати против у случају овако значајних светских питања. Државе због тога гласају за декларацију, а не зато јер сматрају да она изражава праксу држава схваћену као право.

Најчешћи разлог, међутим, за политичко одређивања чланица организације приликом гласања јесте припадност одређеној групи унутар организације. Тај процес груписања чланица унутар организације назива се најчешће *интерна (унутрашња) регионализација*,¹³ и оличава се кроз састав и структуру група у процесу доношења одлука у организацији, јер је динамика група регионалног карактера једна од најзначајнијих одлика деловања сваке међународне организације. Овај систем је, логично, најпре уочен у УН, где је Генерална скупштина развила систем група који је постао доминантна одлика процеса одлучивања. Основна подела на земље Запада и Истока, која је преовлађивала током хладног рата, изменила се већ појавом неутралних и несврстаних држава седамдесетих година. Данашња измена у гласачким блоковима је резултат промена у унутрашњим политичким и економским системима држава, много више него у измени савремених међународних односа.¹⁴

Групе држава имају јаке регионалне везе; међутим не сме бити занемарена ни њихова политичка блискост – састав групе је одређен географским местом и културним везама, али и чланством у регионалним међународним организацијама, као што је случај са државама чланицама ЕУ. Управо у овом случају, веза је много јача и односи се и на дељење и унапређење истих вредности, што додат-

¹² Једногласно су усвојене Декларација о правима детета (1959) и Декларација о укидању дискриминације према женама (1967); Декларација о забрани употребе нуклеарног и термонуклеарног оружја (1961) 50:20:26; Декларација о о давању независности колонијалним земљама и народима (1960) 89:0:9; Декларација о недопустивости мешања у унутрашње послове држава и заштити њихове независности исуверености (1965) 107:0:1.

¹³ Термин према: Christoph Schreur, „Regionalism v. Universalism“, *European Journal of International Law (EJIL)* 3/1995, 479.

¹⁴ Вид. шире: Erik Voeten, „Clashes in the Assembly“, *International organizations* 2/2000, 185–215.

но појачава регионализацију која је тиме заснована на вредностима. Тај свој основни постулат, државе чланице ЕУ настоје да заштите и да се око њега много више ангажују посебно у организацијама које за свој циљ имају одржање међународног мира и безбедности али и промовисање заштите људских права. Иако свакако не чланица УН, Унија кроз суму својих чланица овај постулат унапређује посебно у деловању у светској организацији.¹⁵

Посебно је интересантно гласање у Светској трговинској организацији, где је јасно утврђено постојање гласачких блокова које чине велике индустријске државе, земље у развоју и неразвијене, као трећа група.¹⁶ Најинтересантнија је група великих индустријских земаља, у којој је, рекли бисмо, институционализован положај Европске уније, која има онолико гласова колико има држава чланица. Читав процес одлучивања у СТО је веома интересантан јер се он ослања управо на институционализацију гласачких блокова – реч је о процесу „Зелене собе“, у коме се мали број развијених и земаља у развоју састају да одлуче о значајним питањима.

Наравно, позитивни развој унутрашње динамике у међународним организацијама рађа и негативне последице. Није немогуће уочити да је у току процеса одлучивања у неким случајевима долазило, и долази, и до размене/трговине гласовима. Овај *vote trading* није нужно недозвољена активност, и има два основна вида.¹⁷ Први се остварује кроз условљавање начина гласања за одређени исход тако што ће бити понуђена некаква надокнада („шаргарепа“), али може бити и кроз претњу да ће бити укинуте неке користи („штап“). Други вид је међусобна помоћ и заправо је реч о термину раније познатом као „пакет аранжман“ данас као *logrolling*, међусобна помоћ, узајамни договор чланица да подрже одлуке које су од значаја за сваку појединачно. Примери размене/трговине гласовима су, сматрају аутори, посебно уочљиви у гласању у Савету безбедности УН када он одлучује на основу Главе VII Повеље.¹⁸

3.2. Ширење надлежности органа међународних организација за доношење одлука

Међународне организације су субјекти међународног права који, за разлику од држава немају опште овлашћење – општу над-

¹⁵ Вид. шире: Nigel D. White, „The Ties That Bind: The EU, the UN and International Law“, *Netherlands Yearbook of International Law* Vol. 37/2006, 57–108.

¹⁶ Према: Jeffrey Schott, Jayashree Watal, *Decision making in the World Trade Organization*, Institute for International Economics, Washington 1994, 138–140.

¹⁷ Ofer Eldar „Vote trading in International Institutions“, *European Journal of International Law (EJIL)* 1/2008, 5–6.

¹⁸ *Ibid.*, 13.

лежност за доношење својих одлука, већ се руководе принципом специјализације (*principle of speciality*), односно изричито делегираних овлашћења. Наиме, њима су од стране држава које су створиле организацију поверена овлашћења а граница овлашћења јесте остварење циља због кога је организација формирана. Ову оцену је дао и Међународни суд правде, када се позвао на своје раније мишљење да се према међународном праву може сматрати да УН поседују она овлашћења, иако нису изричито поменута у оснивачком акту (Повељи УН), која су јој поверена на основу неопходних импликација као основне за обављање њених дужности.¹⁹

Заправо утврђивањем и потврђивањем надлежности међународних организација да делују и даље од онога што је изричито записано у њиховим оснивачким актима управо су се бавили међународни правосудни органи – Међународни суд правде и Суд правде (данас) ЕУ. Ове правосудне институције су својим одлукама (пресудама и саветодавним мишљењима) у више наврата правно потврђивали резултате праксе међународних организација у домену ширења њихових надлежности.

Јуриспруденција Међународног суда правде је утврдила да имплицирана овлашћења могу потицати из неопходних импликација и морају бити суштинска за остваривање задатака међународне организације.²⁰ Термин ‘суштинске импликације’ (*essential*) је веома широко тумачен, у тој мери да се закључује да „...Суд, оцењујући шта је то суштинско за остваривање функција УН, није узео у обзир критеријум есенцијалности у значењу или ‘апсолутно суштински’ или ‘необходно’, већ као критеријум само узима чињеницу да ће имплицирана овлашћења унапредити ефикасност организације“.²¹ Суд је уобичајено тражио доказ да овлашћења које треба да буду имплицирана буду у стању да оспособе међународну организацију да делује пуним капацитетом, како је утврђено њеним циљевима и сврхом; другим речима да имплицирана овлашћења унапређују ефикасност међународне организације. Имплицирана овлашћења потичу од постојања изричитих овлашћења (*expressed powers*), и морају бити ограничена на она овлашћења која су „необходна“ за остваривање изричито утврђених овлашћења. Таква овлашћења се називају „помоћним овлашћењима“.²²

¹⁹ *Reparation for Injuries Suffered in the Service of the UN Advisory Opinion*, ICJ Reports 1949.

²⁰ *Effect of Awards of Compensation Made by the United Nation Administrative Tribunal Advisory Opinion*, ICJ Reports 1954, 56.

²¹ Став Eli Lauterpachta, цитирано према: Dapo Akande, „The Competence of International Organizations and the Advisory Jurisdiction of the International Court of Justice“, *European Journal of International Law (EJIL)* 3/1998, 447.

²² *Ibid.*

Управо у овој пракси МСП да широко тумачи одредбе оснивачких аката међународних организација и тако утврђује постојање ширих надлежности, него што су оне које су изричите, проналази се основа за тврдњу да Суд, у ствари, наговештава да међународне организације имају инхерентна овлашћења (*inherent powers*) да створе сваки акт са циљем остварења сопствене сврхе постојања. Норвешки правник *Finn Seyersted*, творац и највећи заговорник теорије инхерентних овлашћења, њену суштину објашњава чињеницом да је „... свака организација која задовољава раније утврђене критеријуме (који се, фактички свде на једно – фактичко постојање и функционисање међународне организације), на основу општег међународног права, *ipso facto* и субјект међународног права у том смислу да, као и државе, има инхерентну способност да предузме сваки акт међународног права који је у стању да практично оствари, ограничено само у тој мери да њено деловање може имати спољни утицај у односу на државе и међународне организације“.²³

Једина ограничења овлашћењима организације у овом случају су да она мора деловати у оквиру својих циљева и задатака, делујући кроз надлежни орган, да не сме спроводити оне акте који су изричито забрањени и да поштује основни принцип да међународне организације немају јурисдикцију над својим државама чланицама. Иако је широко критикована,²⁴ ефекат ове теорије се у пракси поклапа са принципом који користи Међународни суд правде када тврди да су „...сврха организације и ефикасност њеног деловања у остваривању функција главни ограничавајући фактори“.²⁵

Основно обележје теорије инхерентних овлашћења, и основна разлика у односу на делегирана и имплицирана овлашћења међународних организација лежи у чињеници да она не полази од оснивачког акта организације. Наиме, док се уже или шире тумачена овлашћења органа организације у оба случаја проналазе управо у слову оснивачког акта као полазној основи за тврдњу да су нека овлашћења делегирана а нека имплицирана, за инхерентна овлашћења статут организације представља, не полазну основу, већ крајњу границу ширења овлашћења међународне организације.²⁶

²³ Цитирано према: Grigoriy Tunkin, *The Legal Nature of the United Nations*, RC, 1966, III/119, 21.

²⁴ Тако професор Лео Грос сматра да теорија инхерентних овлашћења „... изврше основни принцип међународне организације: на основу међународног права, међународна организација нема велики број надлежности као суверена држава“. Leo Gross, „Expenses of the UN for Peace Keeping Operations“, *International Organizations* 1/1965, 9.

²⁵ D. Akande, 448.

²⁶ Стални суд међународне правде је у саветодавном мишљењу *Jurisdiction of the European Commission of the Danube* утврдио је да „... међународне организације

У случају Европске уније, недвосмислена је чињеница да теорија имплицираних овлашћења чини суштину деловања ове организације, и да је утврђена на двоструки начин: њеним основним уговорима и праксом Суда правде ЕУ. Члан 5 (ex E) Уговора о ЕУ утврђује да органи Уније врше своја овлашћења у складу са циљевима и под условима које утврђује овај Уговор; одредбе Уговора о ЕЗ дају надлежност органима (Савету, Комисији и Европском парламенту) да када се појави потреба за деловањем у складу са циљевима ЕЗ у области заједничког тржишта, предузимају потребне мере и усвајају одлуке.²⁷ Клаберс међутим тврди да је ступањем на снагу Уговора из Лисабона 2009. године и први пут унетим одредбама о подели надлежности између држава чланица и ЕУ, дошао крај и имплицираним надлежностима, бар у односу на Унију.²⁸

3.3. Новине у елементима процеса доношења одлука

Пракса међународних организација је показала да међународне организације иду даље не само од свог оснивачког акта што се види у случајевима ширења њихове надлежности, већ и од правила сопствене, интерне процедуре за доношење одлука. Наиме, новости су преваходно уочљиве како у фазама процеса одлучивања, тако и у јачању улоге појединих учесника у овом процесу.

3.3.1. Провера ваљаности одлука/контрола легалности процеса одлучивања

Одлуке које усвајају органи међународне организације се могу испитивати пред правосудним органом одређене међународне организације и то под условом да такав орган постоји, као и да има овлашћења за проверу ваљаности како саме одлуке тако и процеса одлучивања. Постојање и могућност оваквог поступка шири процес одлучивања јер му додаје још једну фазу.

Основ за проверу ваљаности (*judicial control*) могу бити материјалноправна питања – питања која се односе на испитивање усклађености процеса одлучивања, врсте и форме одлука са оснивачким актом, али и правила процедуре – испитивање одговарајуће надлежности органа који је коначно усвојио одлуку. Ваљаност од-

имају само оне функције које им је поверио дефинитивни статут у циљу остваривања датих циљева, али има овлашћења да остварује те функције до њихових крајњих граница, све док Статут на то не постави ограничења“. *Jurisdiction of the European Commission of the Danub Between Galatz and Braila, France and ors v Romania, Advisory Opinion, (1927) PCIJ Series B no 14, ICGJ 281 (PCIJ 1927), 8. 12. 1927.*

²⁷ Уговор о ЕЦ, чл. 308, раније чл. 235.

²⁸ J. Klabbers (2008), 23.

луке и процеса њеног доношења може испитивати заинтересоване државе (на које се одлуке односе), надређени орган (ако за то има овлашћење), или сам правосудни орган. На основу саветодавног мишљења Међународног суда правде може се закључити да су основни критеријуми легалности одлуке органа међународних организација:²⁹ постојање надлежног органа који је конституисан у складу са одредбама интерног права организације; да је одлука усвојена у складу с правилима поступка који је својим пословником, или неким другим актом, утврдио надлежни орган; и да је главни часник (председавајући) надлежног органа прогласио да је процес одлучивања закључен, и да је одлука донета.

Питање контроле легалности процеса одлучивања и законодавности тако усвојених одлука посебно се, у најновије време, истиче у односу на Савет безбедности УН.³⁰ Наиме, Савет безбедности је последње деценије XX века постао веома активан, сасвим супротно од блокаде у којој се налазио од свог оснивања и током хладног рата. Метафора, којом се Савет пореди са китом који је мирно плутао по површини отвореног океана већину свог живота, на веома пластичан начин објашњава шта се заправо догодило: „Пре неких десет година, кит се пробудио и нагло окренуо једном или двапут, шаљући таласе на удаљење обале, покрећући бродове, чамце и кануе правне науке. Они и даље нервозно плове око кита који, како се показало, није заправо ни променио своје место“.³¹

Због тога се међународни правници питају да ли постоје међународноправне границе овлашћењима Савета безбедности када он делује на основу Главе VII Повеље УН, јер су неке његове одлуке (које се односе на последице инвазије Кувајта од стране Ирака, случај Локерби, акција на Хаитију, неуспех у Сомалији, стварање кривичних трибунала за Руанду и бившу Југославију) показале да делујући на основу ових одредаба, Савет може у крајњој консеквенци деловати *legibus solutus* – невезан правом (*unbound by law*).³² Посматрано на основу Повеље, једина област контроле легалности у случају УН је у веома ограниченој области односа Генералног секретара и службеника ове организације. Контролу ових статусних одлука спроводи Административни суд, на чије одлуке је могућа жалба

²⁹ *Namibia Advisory Opinion*, ICJ Reports, 1971.

³⁰ Иако потпуно свесни да је питање контроле легалности процеса одлучивања и провере ваљаности одлука највише развијено у оквиру Европске уније, њиме се овде нећемо бавити, јер захтева много више простора од могућности овог чланка.

³¹ Bardo Fassbender, „Quis judicabit? The Security Council, Its Powers and Its Legal Control“, *European Journal of International Law (EJIL)* 1/2000, 1.

³² Gabriel H. Oosthuizen, „Playing the Devil’s Advocate: The United Nations Security Council is Unbound by Law“, *Leiden Journal of International Law* 3/1999, 550.

у облику тражења саветодавног мишљења од МСП,³³ а надлежности Суда су утврђене чл. 2 Статута Суда. Слично је утврђено и у односу на Административни суд МОР (чл. XII Статута овог суда).

Из ове расправе, идентификована су два гледишта на могућност контроле одлука Савета безбедности. Прво гледиште сматра да су одлуке Савета безбедности коначне те се не могу оповрћи у односу на мере одобрене или осуђене тим одлукама. Главни разлог за овакав став лежи у чињеници да би за Савет безбедности било тешко да оствари своја овлашћења деловања по Глави VII Повеље уколико би постоја могућност да чланице имају право да преиспитују његове одлуке привремене мере, јер је веома битна брзина код прихватања ових одлука.³⁴

Друго гледиште је да су одлуке Савета безбедности *prima facie* обавезујуће, али се њихова обавезујућа снага може преиспитати на основу сумње да су ван надлежности органа који их усваја (*ultra vires*) или супротне Повеље. Овакво гледиште рађа два питања: шта представља основу преиспитивања одлука Савета безбедности и који је орган овлашћен за преиспитивање. Основа за преиспитивање не може бити разлика у политичким оценама, постојања предрасуда и процедуралне мањкавости јер на све ово Савет има право као политички орган, што није случај у утврђивању основа за легалност уговора. Спрам тога, праве основе за преиспитивање легалности одлука може дати прекорачење надлежности, негирање права страни у спору да буде саслушана и изразито дефектна одлука (која не уважава чињенице, или не почива на њима). Оно што је интересно, сматра се да нема основа за тврдњу да Савет, иако политички орган, не може поступати мимо овлашћења, дакле *ultra vires*, јер је Суд утврдио да „... политички карактер органа не може га ослободити од поштовања уговорних обавеза на основу Повеље, када оне предвиђају ограничења његовим овлашћењима или критеријуме за њихово оцењивање“.³⁵

Други део питања – који је орган овлашћен на контролу легалности, односно, ко може преиспитивати одлуке, одговор је да то, у случају Савета безбедности, може чинити само МСП. Као начин на који би вршио ову контролу, предлаже се форма поступака и пресуда које би биле споредне уз спорове између држава, саветодавна мишљења, или, пак, упућивати на арбитражни суд или комитет правника.³⁶ Постоје и предлози да улогу политичке контроле про-

³³ Ова могућност је дата на основу резолуције Генералне скупштине УН бр. 957/X, 1955.

³⁴ *Ibid.*, 92.

³⁵ ICJ, *Conditions of Admission to the United Nations*, Advisory Opinion.

³⁶ Derek Bowet, „The Impact of Security Council Decisions on Dispute Settlement Procedures“, *European Journal of International Law (EJIL)* 1/1994, 92.

цеса одлучивања у овом случају врши Генерална скупштина, која би могла да активира нови „консултативни комитет Главе VII“.³⁷ Тиме међутим, не би била на правни начин заштићена права чланица организације, јер је Генерална скупштина несумњиво политички орган.

3.3.2. Санкције за непоступање по одлукама

У светској литератури али и у пракси деловања међународних организација све је присутнији тренд којим се прихвата и поздравља развој централизоване правне функције извршења одлука. Основни разлог за овакав развој лежи у потреби да се зауставе озбиљне повреде основних норми међународног, али и интерног права организација. У том контексту, све се више сусрећемо са употребом различитих врста санкција, које се посматрају као „...облик централизованих, вертикалних мера које замењују индивидуалне, хоризонталне мере“.³⁸

Санкције у међународном праву представљају једну од значајних карактеристика овог правног поретка, јер суштина његових разлика у систему националних права лежи у природи санкција, које у међународном праву могу најчешће бити политичке (до коришћења рата као санкције), али се могу односити и на накнаду штете у случају кривичне одговорности. Још једна одлика је да је санкција у међународном праву децентрализована, због чињенице да не постоји централна власт која би је могла извршавати, те се већина санкција налази у рукама држава.

Међународне организације уобичајено немају могућност принудног извршавања својих одлука, већ најчешће, као форму поштовања својих одлука предвиђају својим оснивачким актима најразличитије типове санкција, које углавном зависе од природе саме организације.³⁹ Уобичајено је да се као санкције за неиспуњење обавеза које проистичу из чланства у међународној организацији, па тако и за непоштовање одлука органа организације, сматрају суспензија чланских права⁴⁰ и искључење из организације.⁴¹ Повеља УН као меру

³⁷ Michael Reisman, „The Constitutional Crisis in the United Nations“, *American Journal of International Law (AJIL)* 89/1993, 98–99.

³⁸ Bruno Simma, „Editorial“, *European Journal of International Law (EJIL)* 2/1992, 5.

³⁹ Обрад Рачић, Војин Димитријевић, *Међународне организације*, Савремена администрација, Београд 1988, 183.

⁴⁰ Тако је у случају *IAEA* (чл. 19 Уговора), Савета Европе (чл. 9 Статута), Уједињених нација (чл. 5 Повеље), итд.

⁴¹ Ова мера санкције није много популарна међу међународним организацијама, тако да она не постоји у оснивачким актима многих од њих (на пример у *WHO*, *ILO*, *IAEA*). С друге стране, губљење статуса чланице у УН може аутоматски

санкције познаје и предузимање колективних акција које за свој циљ имају извршење одлука Савета безбедности и одржање међународног мира и безбедности, како је утврђено чланом 48 Повеље.

Најновија пракса Савета безбедности, која је уочљива током деведесетих година, показује склоност ка усмереним санкцијама било наметањем мера ограниченог нивоа или директним утицајем на доносиоце одлука. Реч је о мерама које се предвиђају чланом 41 Повеље, које су у новије време коришћене у случају Ирака, Хаитија, као и СРЈ. То су мере које су најчешће у облику потпуног трговинског и финансијског ембарга, које се употпуњују мерама као што је забрана летова и учешћа у спортским такмичењима,⁴² или пак ограничењем кретања ван територија за званичнике држава под санкцијама.⁴³

Истовремено са ширењем врсте мера које добијају облик санкција, долази и до потребе утврђивање објективних услова за аутоматско укидање санкција, што значи да до укидања санкција долази без потребе гласања у Савету безбедности. Неки аутори сматрају да се гласање у Савету безбедности избегава због опасности од тзв. *reverse veto*,⁴⁴ тачније опасности да због условљавања којем могу бити склоне (и јесу) неке државе, посебно велике силе, питање укидања санкција постане дугорочан проблем многих међународних организација. Као још један начин решавања овог проблема Савет безбедности је створио посебне органе – *sanctions committees* – који имају основни задатак да надгледају и руководе санкцијама, али и да предлажу њихово укидање.

3.3.3. Међународне невладине организације као нови учесници процеса одлучивања

Савремени период развоја невладиних организација започиње осамдесетих година прошлог века, када оне расту квантитативно, али и квалитативно. Међународне невладине организације (као што су Међународна амнестија *Amnesty International*, Гринпис *Greenpeace*) постали су значајни актери међународних односа – оне, наиме, утичу на државе тако што будно прате њихове активности, и активно утичу на покретање одређених питања и њихово решавање. Невладине организације, најшире посматрано, укључују организације које

значајно искључивање из чланства у другим специјализованим агенцијама, као у УНЕСКО у, на пример.

⁴² Резолуција Савета безбедности УН 748(1992) и 883 (1993) којима се забрањују летови у Либију и из Либије заједно са замрзавањем либијске имовине и извоза опреме која се користи за вађење нафте.

⁴³ Ангола, Хаити и Судан су погођени оваквим мерама.

⁴⁴ Gian Luca Burci, „Legal Aspects of UN Economic Sanctions“, *Indiana Journal of Global Legal Studies (IJGLS)* 2/1998, 74.

стварају основни профит, фондације, образовне установе, цркве и друге религијске групе и мисије, медицинске организације и болнице, синдикати и професионалне организације, кооперативне и културне групе, као и добровољне организације.⁴⁵

Тест невладиних организација (*International NonGovernmental Organizations*, INGO) је резултат комбиновања захтева из резолуције ECOSOC 1296 из 1968, измена које су учињене 1996. године, и услова које прописује Унија међународних организација.⁴⁶ Основни захтеви су да: оне морају бити основане од стране појединаца и независне од држава, оријентисане на владавину права. Морају тежити остваривању јавног интереса као циља, демонстрирати транснационалну област деловања, и поседовати минималну организациону структуру – пре свега седиште.

Многобројни су разлози који утичу на јачање улоге невладиних организација у савременим међународним односима, али се као најчешћи сматра процес глобализације, и то она димензија овог процеса на основу којих се уочава умањена способност суверене државе да контролише активности на својој територији пре свега због увећане потребе да се пронађу решења за глобалне проблеме на међународном нивоу.⁴⁷ У овим кретањима недржавни актери постају светске групе за притисак које делују у име јавног интереса. Улога држава у процесу глобализације је промењена јер је она преусмерила елементе своје суверености на друге учеснике, нарочито према међународним организацијама, финансијским институцијама, и другим „...менаџерима новца, тако да државе сада делују у оквиру разубјених матрица транснационалних интеракција које укључују друге државе, међународне организације, мултинационалне корпорације и транснационалне групе“.⁴⁸

Истовремено, развој телекомуникација и информативних технологија је свет учинило много повезанијим, тачније међузависним, што као свој изаз има појаву свести о потреби заштите онога што се сматра глобалним вредностима.⁴⁹ Новијег датума је њихова уло-

⁴⁵ Stephen Hobe, „Global Challenge to Statehood: The Increasingly Important Role of Nongovernmental Organizations“, *Indiana Journal of Global Legal Studies (IJGLS)* 1/1997, 192.

⁴⁶ *Union of International Organizations, Organizations Descriptions and Index*, 1 Yearbook of International Organizations, 26. Edition, 1989.

⁴⁷ Karsten Nowrot, „Legal Consequences of Globalization: The Status of Non Governmental Organizations Under International Law“, *Indiana Journal of Global Legal Studies (IJGLS)* 2/1999, 586.

⁴⁸ Julie Mertus, „Considering Non state Actors in the New Millennium: Toward Expanded Participation in Norm Generation and Norm Application“, *New York University Journal of International Law and Politics*, Vol. 32/2000, 552.

⁴⁹ Вид. К. Nowrot, 588.

га у надгледању мировног процеса⁵⁰ и праћење поштовања правила међународног права у областима заштите људских права, хуманитарног права, заштите животне средине.

Уочљива функција невладиних организација у савременим међународним односима јесте учешће у процесу одлучивања на међународном нивоу, па и у међународним организацијама. Невладине организације своје место у овом процесу најбоље показују својом улогом у предлагању нових међународних конвенција и у учествовању у преговорима и прављењу нацрта уговора у великом броју области еколошког права,⁵¹ заштите људских права,⁵² развоју хуманитарног права. Конкретно, њихова „... улога у међународном преговарању се састоји у томе да исправља могуће грешке указујући на неслагања у предлозима нових конвенција и правила међународног права“.⁵³

Директни утицај МНВО на међународни процес одлучивања је најочљивији кроз право које имају да у њему учествују у саветодавном својству. Ово право се заснива на њиховом саветодавном статусу који имају неке међународне владине организације у многим владиним организацијама – пре свих у УН. То заправо значи да неке невладине организације могу учествовати у процесу доношења одлука у владиним организацијама, а мера њиховог учешћа је одређена њиховим статусом.⁵⁴

И ту се не завршава посао МНВО – оне су активне и у имплементацији ових међународних конвенција, на тај начин што подсећају владе држава на њихове обавезе по међународном праву; ова њихова функција је нарочито уочљива у области заштите

⁵⁰ Такву ситуацију је признао и Савет безбедности, када је, у вези са стањем у Сиера Леонеу, потврдио значају улогу коју имају невладине организације у надгледњу мировног процеса у овој држави. UN SCOR, 3882nd meeting at 1 2, UN Doc. S/PRST/1998/13 (1998).

⁵¹ НГО су биле укључене у припрему за усвајање Конвенције о међународној трговини угроженим врстама (1973), Конвенције о светској баштини и Конвенције о биолошкој разноликости.

⁵² Пример јесте усвајање Конвенција о правима детета, Конвенција против тортуре и других окрутних, нечовечних и понижавајућих поступака и казни.

⁵³ Kal Raustiala, „The ‘Participatory Revolution’ in International Environmental Law“ *Harvard Environment Law Review* 21/1997, 559.

⁵⁴ Тако у случају УН, саветодавни статус НГО одређује Економски и социјални савет, класификујући ове организације у Категорију I и II, или у реги стар. Најшира овлашћења имају НГО које добијају саветодавни статус I категорије, које могу учествовати у дебати пред ЕЦОСОЦ о свим питањима која се налазе на дневном реду (наравно, не у учествовати у гласању) невладиних организација које уживају овај статус наравно има најмање. Саветодавни статус II категорије даје могућност да неваљина организација која ужива овакав статус може учествовати у дебати по питањима за која је посебно заинтересована; НГО које су набројане у регистру (ростер) веома ретко учествују у процесу одлучивања.

људских права, када истражују и објављују кршења права, и тиме терају државе да се придржавају ових правила. Неки аутори истичу улогу које МНВО имају у заштити људских права, и то у оним областима које су, барем за сада, ван државне контроле, или тамо где је неопходна стручност и објективност.⁵⁵ Примери који илуструју други сегмент овакве њихове улоге јесу место међународних владиних организација у надгледању исправности избора, као и активна улога у превенцији и решавању сукоба. С друге стране, примери учешћа невладиних организација у оним доменима који још увек нису покривени државном контролом јесу питања везана за функционисање светске информатичке мреже, па је тако један сегмент успешне акције МНВО борба против дечије порнографије на Интернету.

Пошто, дакле, НВО у све већој мери учествују у доношењу међународних одлука, али и у надгледању имплементације остваривања правила међународног права, поставља се питање да ли оне почињу да испуњавају један од услова који се поставља пред субјекте овог права – да ли НВО поседују права и дужности на основу савременог међународног права. Морамо констатовати, међутим, да осим опште прихваћеног положаја које у међународном праву имају Света столица и Међународни комитет Црвеног крста, и даље преовлађује гледиште да се НВО не могу сматрати субјектима међународног права. Основни разлог и последња препрека који се налазе на путу признавања међународноправног статуса невладиним организацијама јесте непостојање посебног међународноправног акта о оснивању организације, јер не постоји међународни споразум који на једнообразан начин регулише правни статус невладиних организација.⁵⁶

Најпрецизније би, сматрају неки аутори, управо због праксе по овом питању, било рећи у објашњењу онога што се десило да су признате невладине организације постале „...трећа категорија субјеката међународног права – концепт социјалних партнера је револуционаран јер имплицира једнаки статус између влада и невладиних организација, у том смислу што оба партнера имају правни статус, али не и иста права и обавезе“.⁵⁷

⁵⁵ Вид. К. Nowrot, 597.

⁵⁶ Тако се Европска конвенција о признавању својства правног лица за међународне невладине организације једино бави реципрочним признавањем својства правног лица невладиних организација међу државама чланицама конвенције, али не и њиховим својством међународног субјекта. *European Convention on the Recognition of the Legal Personality of International Non Governmental Organizations*, 24 April 1986, European Treaty Series, 750.

⁵⁷ Peter Willetts, „From ‘Consultative arrangements’ to ‘Partnership’: The Changing status of NGOS in diplomacy at the UN“, *Global Governance* 2/2000, 206.

Без сумње је да је њихово понашање директно регулисано овим правом⁵⁸ мада је и то предмет расправе. Основна одредба је члан 71 Повеље, који се често посматра као компромис између оних који су заговорници учешћа невладиних организација у раду УН и оних који се томе противе. Расправа о невладиним организацијама као новим субјектима међународног права покреће се нарочито у неким посебно интересантним областима, као што је „међународно спортско право“, како регулисање одржавања спортских такмичења на међународном нивоу називају неки аутори.⁵⁹ Посебно би смо указали на значајан положај који има Међународни олимпијски комитет (ИОС), који је управно тело Олимпијских игара и надлежан је за све спорове који се могу појавити у оквиру Игара (укључује и Међународни арбитражни спортски суд, формиран 1993. године), који према мишљењима аутора представља „...транснационални правни поредак у области спорта.“⁶⁰ Наиме, државе су прихватиле такав регулативни положај МОК, који је међународна неваљина организација која окупља националне олимпијске комитете, и обавезале се да ће прихватити санкције за кршење ових правила, чиме су оне прихватиле релативну аутономију овог правног поретка. Доказ томе је да се и национални судови најчешће уздржавају да пониште или донесу одлуку која би била супротна од мере коју је предузео МОК.

4. ЗАКЉУЧАК

Уместо закључка, додаћемо још једно питање, које је у уској вези са ширењем надлежности и независном вољом организација да ли су оне, у остваривању својих активности, дужне да некоме и одговарају. То је концепт њихове одговорности за деловање, прилично спорно питање које данас представља предмет академских и теоријских расправа. Овоме је Удружење за Међународно право посветио свој чувени Извештај, објављен 2004. године.⁶¹ У Извештају су његови аутори, Малколм Шо (*Malcom Shaw*) и Карел Валенс (*Karen Wallens*), нагласили да нема разлога због кога међународне владине организације не могу или не би требало да сnose одговорност за своје деловање и своје акте/одлуке који се заснивају на „... надлежностима и овлашћењима која су им поверена.“⁶² Наиме, ако

⁵⁸ Stephen Hobe, 200.

⁵⁹ David Ettinger, „The Legal Status of the International Olympic Committee“, *Yearbook of International Law* 1992, 94.

⁶⁰ *Ibid.*, 97.

⁶¹ International Law Association, *Report of the Seventy first Conference*, Berlin 2004 (London, International Law Association, 2004), 164–234.

⁶² *Ibid.*, 197.

одемо даље од овог Извештаја, овлашћења за деловање са собом носе и одговорност, правну и политичку, за такво деловање.⁶³ Одговорност, с друге стране, јесте важан доказ самосталности у крајњој консеквенци – почива на веома широком механизму контроле, који поред правне, обухвата „...политичке, административне и различите неформалне, неправне механизме, због којих се оне сматрају одговорним другима...“.⁶⁴ Међутим, примећују други, да због недостатка транспарентности и демократске партиципације, међународне организације нису одговорне према појединцу, иако њихове одлуке и политике утичу и на њих – оваква врста одговорности се данас ни теоријски не разматра.⁶⁵

Тиме се показује да праћење развоја праксе међународних организација има своју будућност, која ће свакако, као и до сада, бити више него интересантна и богата.

ЛИТЕРАТУРА (REFERENCES)

- Akande, D., „The Competence of International Organizations and the Advisory Jurisdiction of the International Court of Justice“, *European Journal of International Law (EJIL)* 3/1998.
- Arangio-Ruiz, G., „The Normative Role of the General Assembly of the UN and the Declaration of Principles of Friendly Relations“, *Recueil des Couis* 1972/III.
- Barnett, M., Finnemore, M., „The Politics, Power and Pathologies of International Organizations“, *International Organization*, 4/1999.
- Bowet, D., „The Impact of Security Council Decisions on Dispute Settlement Procedures“, *European Journal of International Law (EJIL)* 1/1994.
- Brolmann, C., „A Flath Earth? International Organizations in the System of International Law“, *Nordic Journal of International Law* 70/2001.
- Burci, G. L. „Legal Aspects of UN Economic Sanctions“, *Indiana Journal of Global Legal Studies (IJGLS)* 2/1998.
- Chimni, B.S., „International Institutions Today: An Imperial Global State in the Making“, *European Journal of International Law (EJIL)* 1/2004.

⁶³ Вид. I. F. Dekker, 83–118.

⁶⁴ August Reinisch, „Accountability of International Organizations According to National Law“, *Nordic Journal of International Law (NJIL)* Vol. 36/2005, 121–122.

⁶⁵ B.S. Chimni, „International Institutions Today: An Imperial Global State in the Making“, *European Journal of International Law (EJIL)* 1/2004, 21.

- Dekker, I. F., „Making Sense of Accountability in International Institutional Law – An Analysis of the Final Report of the ILA Committee on Accountability of International Organizations from a conceptual legal perspective“, *Nordic Journal of International Law (NJIL)* Vol. 36/2005.
- Eldar, O., „Vote-trading in International Institutions“, *European Journal of International Law (EJIL)* 1/2008.
- Ettinger, D., „The Legal Status of the International Olympic Committee“, *Yearbook of International Law* 1992.
- Fassbender, B., „Quis judicabit? The Security Council, Its Powers and Its Legal Control“, *European Journal of International Law (EJIL)* 1/2000.
- Hermann, M., Hagan, J., „International Decision Making: Leadership Matters“, *Foreign Policy* 110/1998.
- Hobe, S., „Global Challenge to Statehood: The Increasingly Important Role of Nongovernmental Organizations“, *Indiana Journal of Global Legal Studies (IJGLS)* 1/1997.
- Keohane, R. O., Nye, J. S., „Transgovernmental Relations and International Organizations“, *World Politics* 1/1974.
- Keohane, R., „International Institutions: Can Independence Work?“, *Foreign Policy* 110/1998.
- Klabbers, J., „The Life and Times of International Organizations“, *Nordic Journal of International Law (NJIL)* 70/2001.
- Klabbers, J., „The Paradox of International Institutional Law“, *International Organization Law Review* 5/2008.
- Кнежевић-Предић, В., *Оглед о суверености: Сувереност и Европска унија*, Београд 2001 (Knežević-Predić, V., *Ogled o suverenosti: Suverenost I Evropska unija*, Beograd 2001)
- Mertus, J., „Considering Nonstate Actors in the New Millennium: Toward Expanded Participation in Norm Generation and Norm Application“, *New York University Journal of International Law and Politics*, Vol. 32/2000.
- Nowrot, K., „Legal Consequences of Globalization: The Status of Non-Governmental Organizations Under International Law“, *Indiana Journal of Global Legal Studies (IJGLS)* 2/1999.
- Oosthuizen, G. H., „Playing the Devil’s Advocate: The United Nations Security Council is Unbound by Law“, *Leiden Journal of International Law* 3/1999.
- Рачић, О., Димитријевић, В., *Међународне организације*, Савремена администрација, Београд 1988. (Račić, O., Dimitrijević V.,

- Međunarodne organizacije*, Savremena administracija, Beograd 1998)
- Raustiala, K., „The ‘Participatory Revolution’ in International Environmental Law“, *Harvard Environment Law Review* 21/1997.
- Reinisch, A., „Accountability of International Organizations According to National Law“, *Nordic Journal of International Law (NJIL)* Vol. 36/2005.
- Reisman, M., „The Constitutional Crisis in the United Nations“, *American Journal of International Law (AJIL)* 89/1993.
- Schott, J., Watal, J., *Decision-making in the World Trade Organization*, Institute for International Economics, Washington 1994.
- Schreur, C., „Regionalism v. Universalism“, *European Journal of International Law (EJIL)* 3/1995.
- Tunkin, G., „The Legal Nature of the United Nations“, RC 1966, III/119.
- Voeten, E., „Clashes in the Assembly“, *International organizations* 2/2000.
- White, N. D., „The Ties That Bind: The EU, the UN and International Law“, *Netherlands Yearbook of International Law* Vol. 37/2006.
- Willetts, P., „From ‘Consultative arrangements’ to ‘Partnership’: The Changing status of NGOS in diplomacy at the UN“, *Global Governance* 2/2000.

Tanja Mišćević, PhD

Associate Professor

University of Belgrade, Faculty of Political Sciences

INTERGOVERNMENTAL ORGANIZATIONS CONTEMPORARY PRACTICE AS AN EXPRESIOPN OF THE AUTONOMUS WILL

Summary

Globalization, internationalization, interdependence and legislation in international relations and international law, which occurred after the end of the Cold war, brought changes into the existence and functioning of international intergovernmental organizations. Their special, autonomous, independent will is getting stronger and is becoming confirmation

of their independent legal personality. The main result of the independent roll of international organizations are their decisions, which is why studying and following their internal practice is of crucial importance, although it neglected to a large degree. For that reason, this paper tends to point at several elements of that internal practice, throughout the conducts of members (primarily states) in decision-making and expending competences of the permanent organs, as well as at new phases and new participants in the decision-making process in international organizations. The list of these novelties is certainly not exhausted and new questions arise from the discussion about the responsibility of international organization for their conducts.

Key words: *Intergovernmental organizations. – International Institutional Law. – Sovereign State. – Autonomous Will. – Internal Practice of Organizations. – Non-governmental actors.*

Article history:

Received: 3. 7. 2016.

Accepted: 5. 9. 2016.